

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

16 november 2005

HOORZITTING

over de situatie van het onderwijs in de Vlaamse Rand

VERSLAG

**namens de Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand
uitgebracht door de heer Luk Van Nieuwenhuysen**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Gerda Van Steenberge.

Vaste leden:

de heren Erik Arckens, Wim Van Dijck, mevrouw Greet Van Linter, de heer Luk van Nieuwenhuysen, mevrouw Gerda Van Steenberge;

mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heren Steven Vanackere, Luc Van den Brande, Eric Van Rompuy;

de heer Sven Gatz, mevrouw Dominique Guns, de heer Francis Vermeiren;

de heer Jos Bex, de dames Else De Wachter, Elke Roex.

Plaatsvervangers:

de heer Herman De Reuse, de dames An Michiels, Monique Moens, de heren Erik Tack, Joris Van Hauthem;

mevrouw Cathy Berx, de heren Ludwig Caluwé, Tom Dehaene, Jan Laury;

de heren Marc Cordeel, Herman Schueremans, Gilbert Van Baelen;

de heren Flor Koninckx, Marcel Logist, mevrouw Anissa Tamsamani.

Toegevoegde leden:

de heer Eloi Glorieux;

de heer Mark Demesmaeker;

de heer Christian Van Eyken.

INHOUD

	Blz.
1. Uiteenzetting door Katholiek Onderwijs Vilvoorde-Secundair Onderwijs (KOV-SO)	4
2. Uiteenzetting door de Gemeentelijke Basisschool Wemmel	10
3. Vragen van de leden en antwoorden van de sprekers	11
Bijlage: Tabellen gehanteerd door KOV-SO	17

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand hield op 27 oktober 2005 een hoorzitting over de situatie van het onderwijs in de Vlaamse Rand. De Gemeentelijke Basisschool Wemmel en het Katholiek Onderwijs Vilvoorde-Secundair Onderwijs (KOV-SO) werden uitgenodigd sprekers af te vaardigen.

1. Uiteenzetting door Katholiek Onderwijs Vilvoorde-Secundair Onderwijs (KOV-SO)

De heer Jef d'Haenens, afgevaardigd bestuurder KOV-SO: Als gedelegeerd bestuurder van de inrichtende macht voor het secundair onderwijs wil ik u op de eerste plaats bedanken voor de gelegenheid die u ons geeft om de situatie van het onderwijs in de Vlaamse Rand te bespreken. En dit vanuit de invalshoek van de onderwijsinstellingen zelf. Uw uitnodiging was op de eerste plaats gericht tot de directies van het Onze-Lieve-Vrouwinstituut en van het Virgo Fidelisinstituut Eerste Graad. Maar we zijn in groep gekomen: uiteraard de directies van voornoemde instellingen, de heren Pol Wayenbergh en Peter Bracaval die op hun beurt en eigenlijk ook op uw vraag, een vertegenwoordiger van het lerarenkorps, mevrouw Barbara Vandewaetere gevraagd hebben hier een bijdrage te leveren. In onze planning wilden we er ook ons basisonderwijs bij betrekken, maar die taak wordt vandaag vervuld door de Gemeentelijke Basisschool van Wemmel. Onze coördinerend directeur voor het basisonderwijs, de heer Walter Hendrickx, is hier wel aanwezig.

Waarom hebben we dan toch onze delegatie uitgebreid met de heer Eddy Deknopper, vrijgesteld coördinerend directeur voor onze scholengemeenschap van het secundair onderwijs, en met mezelf? Omdat wij als groep ook functioneren op onderwijsgebied en zo naar buiten willen komen. Al de scholen van het vrije katholieke net in Vilvoorde, zowel de scholen van het basisonderwijs, onze school voor buitengewoon lager onderwijs en de scholen van het secundair onderwijs zijn verenigd onder één schoolbestuur of inrichtende macht. Op dat niveau werken we reeds intens samen. Op het niveau van het secundair onderwijs biedt de mogelijkheid om verenigd te zijn in één scholengemeenschap de kans om de samenwerking te maximaliseren.

Als inrichtende macht en scholengemeenschap treden we dan ook in gesprek met de andere onderwijspart-

ners in het netoverschrijdende permanent scholenoverleg – dat bijna uniek is in Vlaanderen, in het Lokaal Onderhandelingsplatform (een gevolg van de GOK-decreten), in het centrum voor leerlingenbegeleiding en andere overlegorganen. Op het gebied van de taalproblematiek in ons onderwijs in Vilvoorde, worden de grote keuzes dan ook niet als individuele school maar als groep genomen. Vandaar de samenstelling van onze delegatie en de verdeling van de taken daarin.

De heer Eddy Deknopper, coördinerend directeur KOV-SO: Ik wil de situatieschets van het Vilvoordse onderwijs laten vertrekken vanuit de omgevingsanalyse die het LOP Grimbergen-Machelen-Vilvoorde heeft gemaakt. Met betrekking tot het onderwijs schetst dat meerdere pijnpunten. Ik behandel eerst de taalproblemen.

De tabel (zie bijlage p.19) toont de situatie van de niet-Nederlandstalige leerlingen zoals ze de laatste twee schooljaren in onze secundaire scholen evolueerde. Voor het schooljaar 2003-2004 ziet men dat in het eerste jaar secundair onderwijs in de 1A-klas van het KA Vilvoorde 18,5 procent van de leerlingen thuis geen Nederlands spreekt. Voor het KTA Vilvoorde is dat voor de 1A-klas 41,6 procent en voor de 1B-klas 73,3 procent. In het BuSO is dat 33 procent en in de katholieke school Virgo Fidelis voor de 1A-klas 16 procent en voor de 1B-klas 33 procent. Merkwaardig is de evolutie één jaar later. In de scholen van het gemeenschapsonderwijs is er weinig verschil, maar in het vrij katholiek onderwijs is er forse toename en benadert men 30 procent in de 1A-klas terwijl men 50 procent bereikt in 1B. Professor Kesteloot van het Leuvense Instituut voor Sociale Geografie verklaart dit met de versnelde migratie van autochtone en allochtone Franstaligen uit Brussel vanwege de hoge huurprijzen in die stad. Een tweede verklaring is dat het Franstalig onderwijs niet langer leerlingen uit de Rand naar Brussel vervoert. Het resultaat is alleszins dat de basisscholen in het centrum van Vilvoorde thans percentages kennen van 50 tot 80 procent niet-Nederlandstaligen.

Een tweede bedreiging is de kansarmoede. Wij hebben drie criteria uitgelicht, met name 'kinderen geboren in kansarme gezinnen', 'SIF-vreemdelingen' en 'sociale huurappartementen'. Voor het eerste criterium is er een groot verschil tussen enerzijds Machelen en Vilvoorde met respectievelijk 4,9 en 3,4 procent, en anderzijds Grimbergen met 0,9 procent. Voor negen van de tien bestaande criteria zit Vilvoorde boven de

norm. Voor de drie net genoemde criteria scoort Vilvoorde zelfs driemaal hoger dan de rest van Vlaams-Brabant. Op basis van de criteria van Kind en Gezin komen we nog veel hoger uit, namelijk op 11 tot 13 procent. Die cijfers komen uit de kinderopvang.

Een derde pijnpunt uit de omgevingsanalyse is de schoolse vertraging voor de leerlingen die in het eerste leerjaar van het secundair onderwijs aankomen. Als men de Vlaamse cijfers vergelijkt met die van het LOP Vilvoorde-Grimbergen-Machelen, stelt men vast dat voor elk leerjaar van de lagere school de vertraging in ons werkgebied groter is dan in de rest van Vlaanderen. In het zesde leerjaar heeft al 47 procent een achterstand.

Die drie elementen tonen duidelijk aan dat er een verband bestaat tussen het niet gebruiken van het Nederlands thuis, de schoolse prestaties, de sociale achterstand en de leerachterstand.

De heer Peter Bracaval, pedagogisch directeur Virgo Fidelis: Het Virgo Fidelisinstituut is een vrije katholieke school in het centrum van Vilvoorde. We maken deel uit van de scholengroep KOV en geven opvoeding en onderwijs aan de leerlingen van de eerste graad SO van onze scholengemeenschap. Vanuit onze school vertrekken de leerlingen naar de bovenbouw-scholen.

Op dit ogenblik tellen we 547 leerlingen. De structuur van de school bestaat uit de A-stroom met het eerste leerjaar A, dat drie opties heeft (klassieke studiën, talen-wiskunde en technologische opvoeding), en het tweede leerjaar A met als basisopties klassieke studiën, moderne wetenschappen, industriële wetenschappen, sociale en technische vorming, handel, en mechanica-elektriciteit, en de de B-stroom met het eerste leerjaar B en het beroepsvoorbereidend leerjaar (hout-metaal en kantoor-voeding-verzorging).

De school vervult een brugfunctie binnen de structuur van het KOV tussen de basisschool en de bovenbouw. Vanuit onze visie op de eerste graad werken we aan 'leren leren', 'leren kiezen' en 'leren leven'.

Gezien de brugfunctie van de eerste graad, werken we sterk aan de studiekeuzebegeleiding en het leren leren, waartussen een grote samenhang bestaat. Op de werking zelf ga ik niet dieper in. Door het verband dat er bestaat tussen taalontwikkeling en ontwikkeling van schoolse taalvaardigheid en anderzijds leerachterstand, heeft de eerste graad een belangrijke

rol te spelen in de ontwikkeling van de taalvaardigheid in het kader van die studiekeuze en oriëntering.

De taalachterstand voor vele jongeren is een knelpunt voor een geschikte studiekeuze. Door hun taalachterstand komen ze terecht in studierichtingen die niet bij hun talenten passen of haken ze vroegtijdig af. Werken aan een taalbeleid, investeren in taalonderwijs, is rechtstreeks werken aan het verbeteren van de onderwijsresultaten van de leerlingen. Zo kunnen we alle jongeren in staat stellen om de eindtermen en ontwikkelingsdoelen te halen. Het is een bijdrage tot de algemene en culturele ontwikkeling en de vakoverstijgende vorming van de leerlingen.

Ons taalbeleid startte negen jaar geleden in het kader van het onderwijsvoorrrangsbeleid (OVb). Op dit ogenblik loopt het verder in de ondersteuningsmaatregelen van het gelijke onderwijskansenbeleid GOK. Wat verstaan wij onder taalbeleid?

Tijdens het onderwijzen maken we gebruik van het communicatiemedium taal, in het bijzonder het Nederlands. De leerinhouden worden verpakt in taal. Maar lesgevers verpakken de leerstof niet zomaar in een dagelijks gebruikt Nederlands, de thuistaal genoemd. Die verpakking van leerinhouden in de school noemen we schooltaal. Deze verpakking openen is niet alleen de taak van de leraar Nederlands, maar van alle leraren in onze school.

Schooltaal is een specifiek taalgebruik bestaande uit inhoudswoorden, functiewoorden, instructietaal en vorderingstaal. Het specifieke vakjargon laat ik hier buiten beschouwing, dit probleem, samen met het abstract en wetenschappelijk taalgebruik, duikt pas echt op in de tweede en derde graad. We noemen deze taal Nederlands tweede taal of NT2. Ook voor een Nederlandstalige leerling is schooltaal een tweede taal die hij of zij gaandeweg onder de knie krijgt. Blijkt dat bij een groot aantal Vlaamse basisschoolverlaters, ongeveer 60 procent, de beheersing van de schooltaal onvoldoende is om het secundair onderwijs aan te vatten. De percentages bij allochtone en kansarme jongeren liggen veel hoger en in het kader van de gelijke onderwijskansen verdient deze doelgroep extra aandacht in de eerste graad.

De verwerving van schooltaal is in onze visie ook een algemene opdracht. In de eerste graad stellen wij ons tot doel om in twee jaar de schoolse taalvaardigheid van de doelgroep op te kunnen vijzelen tot een aanvaardbaar niveau, waardoor de verdere studieloopbaan verzekerd kan worden. Wat doen wij concreet om deze doelstelling te bereiken?

Remediërend starten wij elk jaar met een aantal testen die de beginsituatie van de taalvaardigheid meten. Het is een instrument voor de leraar Nederlands. Hij of zij bepaalt hiermee het jaarprogramma. Maar het is ook een instrument voor alle andere leraren. Zij kunnen deze testen interpreteren en weten wat hen bij het lesgeven te doen staat. Tevens werken we vraaggestuurd voor kinderen met leerstoornissen een zorgbeleid uit.

In het eerste leerjaar A en het tweede leerjaar basisoptie moderne wetenschappen wordt één wekelijkse lestijd Nederlands specifiek aangewend voor taalvaardigheidstraining. Dit doen we door het splitsen van de klasgroepen. Voor de B-stroom worden taalzwakke kinderen door een extra taalleraar bijgevoerd. Leerlingen van het eerste jaar A en B die er niet in slagen hun normale schoolwerk zelfstandig te leren organiseren, volgen een heel trimester de wekelijkse huiswerkklass. Dit is geen extra uurtje huiswerk maken onder begeleiding, maar een methodisch leren organiseren, zeg maar leren leren, ordelijk werken, schooltas maken, een planning leren opstellen. We gebruiken hiervoor een bepaalde methode.

Preventief leggen we tijdens de onthaaldagen het accent naast het zich snel thuis voelen ook op het zich vlot leren organiseren. De lijn van leren leren is een rode draad doorheen alle lessen, en dus vakoverstijgend. Om de interactie tussen leerlingen te kunnen vergroten, moedigen we de leraren aan om zoveel mogelijk in hun lessen zogenaamde actieve en interactieve werkvormen te gebruiken. Misschien zeggen werkvormen als CLIM of hoekenwerk u meer. Bij zulke werkvormen worden er meer leeractiviteiten gevraagd van de leerlingen. Door samen te werken ontwikkelen ze sociale vaardigheden en wordt de taalvaardigheid geoefend. Het schoolteam heeft daar veel energie en tijd in geïnvesteerd. Ik heb op de school gelukkig een team van coördinatoren die alle nascholingen voor de nieuwe leraren zelf opbouwen en verzorgen. Het heeft deze mensen veel energie gekost – vaak in hun vrije tijd – die mate van deskundigheid te verwerven.

Dit beleid wierp vruchten af. Meer en meer jongeren, doelgroepbezoekers, konden we een passende studiekeuze adviseren, meer en meer jongeren stroomden door naar een passende studierichting, het aantal C-attesten daalde. Om het taalbadeffect te ondersteunen wordt het gebruik van het Nederlands op de speelplaats en in de vrije momenten actief aangemoedigd en opgevolgd. We hebben er een heus sanc-

tiebeleid rond gebouwd, wat spijtig genoeg een grove noodzaak is.

Vandaag wordt onze school geconfronteerd met de volgende knelpunten. Twee derde van de basisschoolverlaters beschikt onvoldoende over de noodzakelijke schoolse taalvaardigheid. Bij jongeren voor wie de thuistaal een andere taal is dan het Nederlands is de kloof uiteraard nog groter. Bij hen kunnen we over NT3 spreken. Een bijkomende moeilijkheid in de Vilvoordse regio is de grote taaldiversiteit van de jongeren. De thuistaal van veel jongeren is Spaans, Marokkaans, Turks, Albanees enzovoort. Doch in hun omgang met hun peergroep spreken ze Frans. Slechts op school spreken ze, in het beste geval onder elkaar Nederlands, hun derde taal. U ziet dat de schooltaal voor vele jongeren in onze streek NT4 geworden is. Deze gemeenschappen van jongeren en volwassenen hebben geen nood aan het Nederlands, ze kunnen zich in het dagelijks leven van nog andere talen bedienen. Doordat de groep NT4-taalgebruikers zeer groot geworden is, komt een voor ons noodzakelijke voorwaarde in het gedrang met name het principe van heterogeniteit waardoor interactief leren (kort gezegd: de zwakkeren leren van de sterkeren) effectief kan worden. Op dit ogenblik zijn de normale extra middelen die ik uit het GOK-pakket krijg onvoldoende om deze brede problematiek het hoofd te kunnen bieden. De cijfers zijn daarnet al gegeven.

Door de groeiende migratiedruk vanuit Brussel naar Vilvoorde en de Rand is het taalprobleem ook een maatschappelijk probleem. Men aanvaardt het Nederlands niet meer als voertaal, amper als onderwijstaal. Hierdoor krijgen we weinig actieve steun in de opvoeding en onderwijs van de ouders. Het is zeer moeilijk om met hen te communiceren, niet alleen omdat ze het Nederlands niet machtig zijn, maar ook omdat de bereidheid ertoe ontbreekt. Vaak reageren ze afwijzend, zelfs agressief op goedbedoelde opmerkingen. Sommige ouders begrijpen zelfs eenvoudige verkeers- en veiligheidsinstructies niet, wat op de campus van mijn school veiligheidsproblemen met zich meebrengt. Tussen acht en half negen 's ochtends passeren er ongeveer duizend mensen over de speelplaats.

Onze onderwijskundige kennis en aanpak zijn voor deze problemen ontoereikend. Om ze het hoofd te kunnen bieden hebben wij de uitdrukkelijke steun van de lokale gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap nodig.

We missen (voldoende) tolken die de gemeenschap, zoals de stad Vilvoorde bijvoorbeeld, ons ter beschikking zou kunnen stellen. We hebben behoefte aan tolken Frans, Arabisch, Turks, Spaans, Armeens, Kosovaars, Russisch, Albanees, Macedonisch ...

De vreemde taal maakt communicatie tussen school en allochtonen en anderstalige ouders vaak onmogelijk. De boodschap wordt niet begrepen waardoor de begeleiding en ondersteuning moeilijk, soms onmogelijk wordt. De doelgroep waarover we hier spreken heeft net deze ondersteuning het hardst nodig. De school is daarentegen verplicht om haar communicatie, zowel formeel als informeel, in het Nederlands te voeren. Ouders die Nederlandsonkundig zijn zouden met de hulp van de lokale gemeenschap een ondersteuning moeten kunnen krijgen om zich door Nederlandstalige vertrouwenspersonen te kunnen laten bijstaan.

We missen interculturele medewerkers en maatschappelijke werkers met interculturele vaardigheden en bagage, om de ouders en de school bij te staan om intercultureel te 'vertalen' bij de opvolging en begeleiding thuis. Deze mensen kunnen de waarde van opdrachten en taken en de manier van omgaan hiermee, het belang van de school en hun waardenpatronen, laten inzien en bespreekbaar maken. De bemiddeling kan met actieve steun van de lokale gemeenschap naschoolse opvang (huiswerkbegeleiding) organiseren als ondersteuning voor doelgroepjongeren, die deze begeleiding thuis niet kunnen genieten.

Ten tweede kunnen zij op een actieve manier ijveren voor een andere betrokkenheid tegenover de school. Interculturele werkers kunnen drempelvrees helpen overwinnen die de ouders tegenover de school hebben. Ze kunnen hen begeleiden bij het oudercontact. Ze begeleiden een proces om de school als partner te zien bij de opvoeding van de kinderen.

Wij missen interculturele werkers secundair onderwijs in deze regio om (permanente) vorming te verschaffen voor de school en ouders. Zo kunnen zij studiekeuzebegeleiding en advies aan ouders over het onderwijssysteem en interculturele vorming en advies verlenen aan de school, directie, middenkader en de leraren.

De heer Pol Wayenbergh, directeur Onze-Lieve-Vrouwinstituut (tweede en derde graad TSO-BSO): In onze school bieden wij technisch en beroepsonder-

wijs aan. Het gaat telkens om de 'zachte' sector. In het technisch onderwijs kunnen de leerlingen in de tweede graad kiezen tussen studierichtingen zoals handel, handel-talen, sociale en technische wetenschappen. In het beroepsonderwijs gaat het om de richtingen kantoor en verzorging.

Het taalprobleem in het basisonderwijs en de eerste graad, zoals geschetst door mijnheer Bracaval, doet zich ook in onze school voor. Het groeit zelfs nog verder en neemt nog grotere proporties aan. De vorderingstaal wordt steeds specifiek, de inhoud van de vakken wordt technischer. Dit brengt met zich mee dat er heel wat meer 'technische' termen in voorkomen. Zo hebben sommige leerlingen het bijvoorbeeld moeilijk met het verschil tussen de begrippen 'weegschaal' en 'balans'.

In de algemene vakken wordt meer en meer abstract taalgebruik gehanteerd. Dit brengt uiteraard met zich mee dat een grondige kennis van de taal – uiteraard het Nederlands – absoluut vereist is. In het beroepsonderwijs herkent men die problemen misschien nog duidelijker. Niet elke leerling van 3 verzorging weet bijvoorbeeld wat 'bloedsuiker' is, en vele leerlingen in 3 kantoor weten eigenlijk niet juist wat 'leveren' betekent, of wat een onkosten of een vergoeding is.

Eigenlijk is dit weinig verwonderlijk. In onze klas 3 kantoor a bijvoorbeeld zijn er op de twaalf leerlingen welgeteld vier die thuis Nederlands spreken. De acht anderen gebruiken andere talen.

Deze problemen doen zich ook voor in het taalonderwijs. Wanneer in sommige klassen 70 tot 80 percent van de leerlingen thuis Frans praat, en dus maar 20 tot 30 percent Nederlands, is het niet verwonderlijk dat dit voor de leerkracht Frans een zeer moeilijke situatie wordt. Het wordt een delicate evenwichtsoefening om aan die enkele Nederlandstalige leerlingen de lessen te geven waar ze recht op hebben, en tegelijk in te spelen op de uitgebreidere kennis en specifieke problemen voor het Frans, bij de rest van de klas.

Het komt er dus op neer dat wij in heel wat klassen in onze school voor een anderstalige meerderheid staan, en de uitdaging is om hiervoor juiste oplossingen te vinden.

Wij hebben getracht om de problemen toch echt aan te pakken. Wij hebben onze leerkrachten aangesproken en om hun medewerking gevraagd. Hoe dat juist in zijn werk is gegaan, kan mevrouw Barbara

Vandewaetere uitleggen. Zij is op onze school de voorzitter van de werkgroep Taalbeleid en was rechtstreeks betrokken bij het initiatief dat wij genomen hebben.

Mevrouw Barbara Vandewaetere, leerkracht Onze-Lieve-Vrouwinstituut: Op het einde van vorig schooljaar en aan het begin van dit schooljaar hebben wij aan leerkrachten gevraagd om op signalenbladen de namen te schrijven van die leerlingen waarvan hun Nederlands onvoldoende bleek te zijn. Dit leverde 35 namen op.

Wij spraken de verantwoordelijke aan van het Huis van het Nederlands in Vilvoorde, die op de hoogte is van alle mogelijkheden die Vilvoorde biedt aan Nederlandse lessen, en lieten hem een test afnemen van deze 35 leerlingen. Deze verantwoordelijke deelde vervolgens het resultaat mee, met daaraan gekoppeld een voorstel voor een avondcursus Nederlands in Vilvoorde op een schoolavond.

Ondanks de uitgebreide brief die wij meegaven en de motivatie via leerkrachten, gaan op dit moment slechts drie leerlingen naar de avondlessen Nederlands. Wij vinden dit een laag rendement voor de geleverde inspanningen en een verloren kans voor de leerlingen. Hoewel wij ze per brief op de hoogte stelden, kregen wij van de ouders van de betrokken leerlingen geen enkele reactie.

De heer Jef d'Haenens, afgevaardigd bestuurder KOV-SO: Het is van belang om wat totnogtoe is uitgezet te situeren tegen de achtergrond van onze missie, die de inspiratiebron is voor ons beleid.

Als vertrekpunt voor ons toekomstig beleid wil ik u een fragment voorlezen uit onze missie, een tekst die inspirerend dient te werken voor al onze personeelsleden, specifiek ook voor een taalbeleid:

“Tot ondersteuning van een eigen autonome persoonlijkheid willen we vanuit een christelijke levensbeschouwing aan onze leerlingen een paspoort meegeven en drie visa. Een paspoort van de Vlaamse Gemeenschap en een Belgisch, een Europees en een mondiaal visum. We willen eerst benadrukken wat ons allen bindt maar de leerlingen ook uitnodigen tot een gelovige levensvisie.

Door een gemeenschappelijke taal kunnen we een samenleving opbouwen. Onze voertaal is het algemeen Nederlands, maar we hechten veel belang aan het leren van vreemde talen want elke bijkomende

talenkennis beschouwen we als een verrijking, zeker binnen het Belgisch staatsverband en de zich steeds uitbreidende Europese Unie. We hebben respect voor de oorspronkelijke banden van herkomst, geloof en familie van elke leerling. We werken heden immers duidelijk in een multicultureel en multireligieus samenlevingsverband.

Wat ons in het Europa van de toekomst allen verbindt zijn de waarden van vrijheid, gelijkheid en broederschap. Niet te ontkoppelen maar samen voorop te stellen. De basisprincipes om dat trio van waarden in onze samenleving te beveiligen zijn: een scheiding van politiek en godsdienst, scheiding van de machten, de volkssoevereiniteit, de rechtsstaat en de vrije onderneming. Daarbij kiezen we resoluut voor deze tijd en deze wereld. We zijn ervan overtuigd dat we deze wereld kunnen veranderen en verbeteren. Daarbij verliezen we niet uit het oog dat de wortels van die Europese identiteit liggen in de Grieks-Romeinse oudheid en in het christendom.”

Bij dit alles is het geloof in God een aanbod, maar dit wordt niet opgelegd.

De heer Eddy Deknopper, coördinerend directeur KOV-SO: Ik zal het project ‘Taalachterstanden wieden in de Vlaams Rand: realisatie van een taalkrachtige leeromgeving’ toelichten, dat de bedoeling heeft om wat totnogtoe werd toegelicht om te zetten in de praktijk.

De strategische doelstellingen van dit project zijn de volgende.

Voor wat betreft de leerlingen gelden de volgende doelstellingen:

1. leerlingen sensibiliseren en overtuigen van het belang van het Nederlands voor hun (toekomstige) maatschappelijke kansen in de Vlaamse Rand rond Brussel;
2. leerlingen bewust maken van het belang van het Nederlands als hefboom om hun onderwijskansen te vergroten;
3. een betere beheersing van het Nederlands bij de leerlingen realiseren, om zo de communicatie met de leerlingen te verbeteren, de betrokkenheid van de leerlingen met de school te verhogen en de onderwijskansen te vergroten;

4. een correcter en consequenter gebruik van het Nederlands realiseren, zowel bij gewone leerlingen en leerlingen wiens thuistaal niet het Nederlands is, op school, in de vrije tijd, als thuis;

Voor het onderwijzend personeel werden de volgende doelstellingen vooropgesteld:

1. het onderwijzend personeel bewust maken van hun vooraanstaande rol bij het bewaken van zowel de positie van het Nederlands in de Vlaamse Rand rond Brussel, als de kwaliteit en de gelijke onderwijskansen in het Nederlandstalig onderwijs in de Vlaamse Rand.
2. bij het onderwijzend personeel de aandacht voor taal als hefboom in elk onderwijsleerproces vergroten.
3. het onderwijzend personeel vaardiger maken en hun professionaliteit met betrekking tot het wegwerken van taalachterstanden bij de leerlingen, vergroten;
4. directies overtuigen om elementen voor een taalkrachtigere leer- en schoolomgeving op te nemen in de schoolorganisatie en het schoolwerkplan.

Voor wat betreft de ouders zijn de doelstellingen:

1. ouders sensibiliseren en overtuigen van het belang van het Nederlands voor de (toekomstige) maatschappelijke kansen in de Vlaamse Rand rond Brussel;
2. ouders bewust maken van het belang van de Nederlandse taal als hefboom om de slaagkansen van hun kinderen in het Nederlandstalig onderwijs in de Rand te vergroten;
3. communicatie met de ouders verbeteren en de betrokkenheid van de ouders met de school verhogen;
4. ouders tot partners maken voor een meer doorgedreven, consequenter en correcter gebruik van het Nederlands, zowel bij gewone leerlingen als leerlingen wiens thuistaal niet het Nederlands is, op school, in de vrije tijd (op straat) als thuis.

De heer Peter Bracaval: In wat volgt wil ik aan de hand van vier voorbeelden de doelen en de onderwijskundige ingrepen verduidelijken die we willen realiseren.

Ten eerste werken we aan initiatieven om de leerlingen bewust te maken van het belang van het Nederlands als hefboom voor grotere kansen in maatschappij en onderwijs.

In Virgo Fidelis maken we plannen om een leraar de opdracht cultuurverantwoordelijke te geven. Zijn of haar taak bestaat erin om culturele Nederlandstalige evenementen onder de aandacht te brengen van leerlingen, ouders en leraars. De leraars worden op deze manier goed geïnformeerd over culturele initiatieven die bij hun vak aansluiten. Zo kunnen zij hier met hun leerlingen of persoonlijk op in gaan. Ten aanzien van de leerlingen vervult deze persoon een sensibiliserende opdracht door cultuur te afficheren, een cultuurkalender en rubriek in de schoolkrant te verzorgen. Het behoort ook tot de mogelijkheid om met leerlingen in de vrije tijd vanuit de school culturele manifestaties bij te wonen.

Ten tweede willen we initiatieven nemen om alle onderwijzend personeel vaardiger te maken in het wegwerken van taalachterstand bij leerlingen.

Buiten de reeds lopende initiatieven die het taalteam van de school reeds ontwikkelde op het vlak van leren leren, instructietaal, opstellen van teksten en proefwerken, willen zij de extra middelen aanwenden om per vak lijsten aan te leggen van de specifieke schooltaalwoorden per vak. De verschillende vakronden zouden dan aangemoedigd worden om strategieën uit te dokteren om met deze lijsten te werken. Concreet kan dit betekenen dat een leraar zich buigt over de instructietaal van de montage- en veiligheidsinstructies van gereedschap en machines in onze werkplaatsklas.

Ten derde werken we aan initiatieven die het onderwijzend personeel ertoe aanzetten om een meer taalkrachtigere leeromgeving te creëren.

Hierbij denken we aan het verder opsplitsen van klassen tijdens taallessen om in kleinere groepen de taalvaardigheid te kunnen oefenen. Om zelf lesmateriaal te ontwikkelen voor het interactief leren en het Begeleid Zelfstandig Leren, willen we enkele leraars en coördinatoren vrijstellen. Deze werkvormen kunnen voor een zeer krachtige taal en leeromgeving zorgen maar goed materiaal is nagenoeg onbestaande.

Ten vierde willen we initiatieven ontwikkelen om ouders meer bewust te maken van het belang van het Nederlands als hefboom voor grotere kansen in maatschappij en onderwijs.

Dit zal geen eenvoudige klus worden. De school zal daartoe haar netwerk moeten verbreden. Met bijkomende middelen zou ik leraren kunnen vrijstellen om deskundigheid te verwerven op dit vlak via nascholing om daarna planmatig aan deze doelstelling te kunnen werken.

Voorts vinden we een goed contact met de ouders zeer belangrijk. We werkten in dit kader reeds verschillende initiatieven uit, zoals een communicatiecode in drie kleuren voor berichten in het schoolagenda.

Omdat wij ons enkel en alleen willen, mogen en kunnen uitdrukken in het Nederlands, willen we door ons consequent taalgedrag de ouders bewust maken dat ze in hun communicatie met de school ook inspanningen moeten leveren door ofwel zelf taallessen te volgen of voor een interculturele bemiddelaar of tolk te zorgen. Inschrijven gebeurt in onze school daarom uitsluitend in het Nederlands, ook door de leraars vreemde talen. Het is een sterk signaal in de kennis-making met de school door de ouders.

De heer Eddy Deknopper: We willen afsluiten met enkele vragen en suggesties voor de Vlaamse overheid.

De Rand dient erkend te worden als specifiek zorggebied voor het onderwijs, vergelijkbaar met bepaalde grote steden.

Er is nood aan structurele ondersteuning zodat de draagkracht van de scholen niet langer op de proef wordt gesteld of overschreden. Structureel betekent: fundamenteel en permanent. Ik kan in dit verband verwijzen naar de betere omkadering voor Brussel.

Er is nood aan structurele maatregelen om de scholen die inspanningen doen om de problematiek aan te pakken, niet langer maatschappelijk te laten afstraffen, doordat er een aanzuigefect en een vluchtgedrag ontstaan.

De taalproblematiek in de Rand is niet louter een onderwijskundig probleem. Er zijn ook politieke beleidsmaatregelen nodig.

In de Rand dient het onderwijs meer kansen te krijgen om het Nederlandstalige karakter van de scholen te bewaken. Er bestaat nu een spanningsveld met het inschrijvingsbeleid in het kader van het GOK-decreet.

In de Rand dienen maatregelen te worden genomen om de Nederlandstalige identiteit in het algemeen explicieter tot uiting te brengen. Voor alle bewoners van de Rand dient duidelijk te zijn dat dit Vlaanderen is, waar in alle domeinen van het openbare leven het Nederlands de voertaal is. Dat zou het taalbeleid in het onderwijs mee ondersteunen. Een algemeen bekend voorbeeld in dit verband, is de splitsing Brussel-Halle-Vilvoorde. Maar u als politici kunt dat beter invullen dan wij.

2. Uiteenzetting door de Gemeentelijke Basisschool Wemmel

De heer Bernard Carpriau, schepen van Onderwijs Wemmel: Aangezien Wemmel een faciliteitengemeente is, is de situatie er zeer specifiek. Hoewel onze gemeentelijke basisschool vlakbij Brussel ligt, ligt ze toch in een zeer groene omgeving.

De pedagogische visie van onze school is de volgende. Onze school helpt het kind om zich te ontplooien tot een volwaardig mens, om al zijn innerlijke kwaliteiten te gebruiken, om zo de bouwheer te worden van zijn geluk, met respect voor de anderen. Onze school kent geen verschillen. Ze komt tegemoet aan de behoeften en interesses van alle kinderen. Ze werkt een verrijkende confrontatie in de hand tussen verschillende ideeën en opinies. Deze visie werd goedgekeurd door de gemeenteraad.

In opdracht van de Vlaamse Regering werd een schoolreglement opgesteld waarin de rechten en plichten van elke leerling worden vermeld.

Via het schoolreglement wordt onze schoolvisie overgebracht naar zowel ouders als leerlingen. De inschrijving van een leerling in onze school impliceert een onvoorwaardelijke aanvaarding van het schoolreglement en van de opvoedkundige projecten.

Wemmel is gelegen ten noorden van Brussel. De meeste inwoners zijn dan ook afkomstig van gemeenten uit het noorden van Brussel, zoals Jette, Ganshoren, Koekelberg en Laken.

Er zijn 14.600 inwoners. Twee derde van de inwoners is anderstalig. De meesten hiervan zijn Franstalig.

De werkloosheid bij eentaligen in Brussel is groot. Daarom willen de ouders een betere toekomst voor hun kinderen door hen Nederlands te laten leren. Ze kiezen voor het Nederlandstalig onderwijs om de integratie van hun kinderen te bevorderen.

De inrichtende macht moet dit positief aanvaarden en proactief te werk gaan. Ze moet ervoor zorgen dat dit voor de meeste kinderen haalbaar is. Ze moet gelijke kansen voor iedereen waarborgen.

In Wemmel zijn er vier basisscholen. Twee uit het vrij onderwijs en één Franstalige school.

Bij de twee vrije scholen werd een maximaal percentage van anderstaligen opgelegd. Dat bedraagt 30 procent. Bij de gemeenteschool is het aantal Nederlandstalige kinderen daardoor gedaald. Het percentage anderstalige kinderen in de gemeenteschool is gestegen. Zij werd bijgevolg verplicht een soortgelijke houding aan te nemen om de kwaliteit van het onderwijs voor iedereen te kunnen blijven waarborgen. Ik citeer in dit verband Marleen Vanderpoorten: “De aanwezigheid van anderstaligen vormt veelal een verrijking tot op het moment dat de draagkracht van de leerkrachten overschreden wordt.”

In 2001 was ongeveer 25 procent van de kinderen van zuiver Franstalige afkomst, ongeveer de helft van gemengde gezinnen en ongeveer een kwart Vlamingen. Uit ervaring werd een theoretisch model over de samenstelling van de schoolbevolking opgesteld. Daarin is die in drie derden verdeeld: een derde van zuiver Franstalige afkomst, een derde uit gemengde gezinnen, waarin een van de ouders voldoende het Nederlands beheerst om het kind te kunnen helpen, en een derde Vlaams. De eersten hebben als wens hun integratie te vergemakkelijken, de tweede hun toekomst meer kansen te geven.

Vergeet niet dat we het hier hebben over een basisschool. Meer dan voor een secundaire school geldt hier dat de ouders een school zoeken in de onmiddellijke omgeving.

Als vastgesteld wordt dat de kansen van een kind om een normale schoolloopbaan te volgen, te klein zijn, worden de ouders van de vastgestelde tekortkomingen op de hoogte gebracht. In de kleuterschool gebeurt dit op basis van een gerichte toetsing in samenwerking met het CLB, in de lagere school in het dagelijkse klasgebeuren, aangevuld met gerichte toetsing op aanvraag.

Om deze tekortkomingen zo vlug mogelijk weg te werken, raden wij de mensen aan om van het grote aanbod buitenschoolse activiteiten die in onze gemeente worden georganiseerd, gebruik te maken. Ik noem de academie voor muziek, dans en woord, de sportverenigingen, jeugdbewegingen, bibliotheek, cultureel centrum De Zandloper en naschoolse activiteiten die door tal van vzw's worden georganiseerd. Wij raden

hen ook aan hun kinderen thuis meer gebruik te laten maken van Vlaamse media: tijdschriften, boeken, radio, televisie enzovoort. Wij beschikken daarnaast over zorgcoördinatoren, zowel in de kleuter- als in de lagere school, om elk kind individueel te begeleiden in overleg met de klastitularis, het CLB en de directie. De ouders worden hierover permanent ingelicht.

Indien blijkt na evaluatie dat de aangeboden middelen onvoldoende zijn, zal een negatief advies volgen. Een eventuele doorverwijzing naar de Franstalige gemeenteschool is mogelijk dankzij de faciliteiten in onze gemeente. De samenwerking met die school is nauw, er wordt dikwijls overlegd.

Mijn conclusies zijn de volgende. Ons zorgbeleid bestaat uit uren zorg en uren rand en taal. Om dit beleid verder uit te bouwen, blijven die laatste noodzakelijk. Zij kunnen de kans op slagen van deze risicoleerlingen verhogen. Extra uren zijn steeds welkom als ondersteuning en voor de verdere uitbouw van ons beleid.

Wij wijzen er de ouders overigens op dat op het schooldomein en in de school alleen Nederlands wordt gesproken, ook door hen.

3. Vragen van de leden en antwoorden van de sprekers

De heer Sven Gatz: De toestand is ernstig maar niet hopeloos, stel ik vast. De situatie van de scholen in de Rand is niet volledig vergelijkbaar met die van de Brusselse scholen, maar er zijn wel parallellen. Ik maak er u attent op dat men in Brussel de problemen in toenemende mate onder controle heeft. Men kent daar deze situatie sinds de jaren negentig voor de lagere scholen en sinds een aantal jaren ook voor de secundaire. Men moet beseffen dat dit demografisch niet meteen zal veranderen. De proportie van bepaalde problemen kan nog toenemen.

Hoe evolueerde het lerarenkorps in Vilvoorde? In Brussel was er aanvankelijk bij het personeel een defensieve reactie. Men was immers jarenlang homogener leerlingengroepen gewend. Hoe creëert men in Vilvoorde een intern draagvlak?

Vilvoorde stippelt een taalbeleid uit en ook in Wemmel vinden we daar elementen van terug. Waar haalt u de knowhow vandaan? Ook uit Brussel? Ik denk met name aan Voorrangbeleid Brussel.

Hoe verloopt juist de samenwerking met de omgeving, meer bepaald het stadsbestuur en het lokale integratiecentrum? Vroeg u om steun? Hebt u suggesties over wat een lokaal bestuur kan doen?

Mevrouw Elke Roex: Is de vastlegging door de vrije scholen in Wemmel van een maximumpercentage van 30 procent wel in overeenstemming met het GOK-decreet? Is het ook niet zo dat een doorverwijzing naar Franstalige scholen in faciliteitengemeenten alleen kan voor mensen die geen inwijkelingen zijn uit Brussel, terwijl u juist zei dat dit een grote groep vormt.

De heer Steven Vanackere: Vilvoorde is dankbaar voor de middelen, maar het mag meer zijn. Hebt u becijferd welke inspanningen de Vlaamse overheid nu al precies doet en hoeveel meer u precies nodig hebt? Die concrete informatie kan ons begrotingsdebat voeden.

Wordt er gestreefd naar coördinatie met het Brusselse onderwijsveld? Is er meer dan persoonlijke contacten? Ik hoorde weinig over de uitwisseling van ervaringen en het streven naar schaalvergroting bij initiatieven.

In Vilvoorde maakt men de link met kansarmoede. Men wijst erop dat 3,4 procent uit kansarme gezinnen komt, maar men mag niet vergeten dat dit percentage in de provincie Antwerpen bijvoorbeeld veel hoger ligt: 5,8 procent. Het is natuurlijk wel goed dat het verband wordt gelegd en dat men inhaaltrajecten voorstelt aan de ouders. Maar het blijkt dat die weinig reageren. Dat is normaal. Wij weten dat de respons op dat soort brieven altijd zeer laag is bij kansarmen. Er zal meer nodig zijn dan (standaard)brieven sturen, wellicht moet de aanpak individueler worden.

Hoe ziet het sanctiebeleid van Vilvoorde in verband met het gebruik van het Nederlands op school er precies uit? Hoe werkt dat concreet?

Ik sluit mij aan bij de vragen van mijn collega bij het maximumpercentage in de vrije scholen in Wemmel. Dat kan ook volgens mij niet.

De heer Luk Van Nieuwenhuysen: Mensen uit het onderwijs geven altijd duidelijke uiteenzettingen, dat is zeker een voordeel.

De vergelijkbaarheid met Brussel lijkt mij door de toevloed in de Rand van anderstaligen uit Brussel steeds groter te worden. Steunpunt NT2 van de KUL zou in een studie tot de bevinding zijn gekomen

dat Nederlandstalige kinderen niet de dupe zijn van het grote aantal anderstaligen in hun klas. Maar de sprekers uit Vilvoorde lijken deze conclusie te nuanceren. Zij stellen wel achterstand bij Nederlandstaligen vast. Op welk vlak precies raakt men achterop? Gaat het om de taalvaardigheid of is er vertraging bij het lesgeven in andere vakken? Klopt het dat voor de Nederlandstaligen het tempo van de lessen Frans te hoog ligt?

Heeft Vilvoorde of Wemmel ervaring met het initiatief van de provincie Vlaams-Brabant om leerkrachten efficiënt met heterogene leerlingengroepen te leren omgaan? Was het nuttig?

Wat is op dit ogenblik het verschil tussen de mogelijkheden die gegeven worden aan het Nederlands-talig onderwijs in Brussel en zij die worden gegeven aan het Nederlandstalig onderwijs in de Rand? Is het niet aangewezen om te gaan naar scholen met een beheersbaar aantal anderstaligen en concentratiescholen waar men extra aandacht kan geven aan het aanleren van het Nederlands?

Als ik hoor dat leerlingen – terecht – aangemoedigd worden buitenschoolse activiteiten in het Nederlands te volgen dan lijkt het mij niet verstandig dat het Wemmelse gemeentebestuur teksten die daartoe oproepen, verbiedt omdat ze alleen in het Nederlands zijn opgesteld. Hoeveel kinderen worden in Wemmel jaarlijks doorverwezen naar de Franstalige faciliteitenschool, voor zover zij inwoners van de gemeente zijn?

De heer Wim Van Dijck: Wat is in Wemmel de toestand met betrekking tot de afkomst van de anders-talige schoolbevolking? Beschikt u net als Vilvoorde over een verfijnde uitsplitsing die aangeeft hoeveel van de leerlingen van allochtone afkomst zijn? NT4 vergt immers een specifieke benadering.

Mevrouw An Michiels: Voor kansarmoede werden de cijfers uitgesplitst volgens de drie gemeenten die participeren in het LOP, maar voor schoolse vertraging niet. Is daar ook opsplitsing mogelijk? Bestaat daar hetzelfde verschil tussen Grimbergen en Vilvoorde?

Virgo Fidelis formuleerde een aantal noden. Kan dat ook voor de bovenbouwscholen?

Er kwam weinig respons op het project taalbeleid. Komt er een vervolg? Wat zijn de gevolgen voor wie wel deelneemt?

Hoe wordt het theoretische inschrijvingsmodel van Wemmel ook praktisch toegepast? Hoe wordt dat concreet nagegaan? Gebeurt dat bij de inschrijving of via testen?

De heer Mark Demesmaeker: Vilvoorde wil dat de Rand erkend wordt als specifiek zorggebied voor het onderwijs, vergelijkbaar met bepaalde grote steden. Maar moet men het niet breder zien dan de faciliteitengemeenten en de gemeenten die aan Brussel grenzen? Ook in de Zennevallei, Halle, Beersel, Pepingen en Ternat stelt men een grote instroom anderstaligen vast. Ook daar vragen de scholen dringend ondersteuning. Om niet weer achterop te gaan hinken moeten we de Rand breed genoeg definiëren.

De medewerking van de ouders is inderdaad cruciaal. Maar de respons op de mogelijkheden die men hun aanbiedt, stelt teleur. Er is een relatie met kansarmoede, maar wellicht is ook een bredere mentaliteitswijziging nodig.

De heer Christian Van Eyken: Ik stel vast dat de anderstaligen in Vilvoorde en Wemmel verschillend gemotiveerd zijn om te kiezen voor een Nederlandstalige basisschool. In Vilvoorde doen zij dat omdat de omgeving zo is en in Wemmel is het een bewuste keuze. Voorts vraag ik mij af hoe het komt dat er na al die jaren onderwijs te hebben gevolgd nog altijd een zo groot taalprobleem bestaat bij leerlingen? Hoe zijn leerlingen met dergelijke taalachterstand in het tweede jaar van het secundair onderwijs geraakt? Konden zij niet op voorhand bijgestuurd worden?

In het Vilvoordse zijn de verschillen inzake percentages van anderstaligen tussen scholen blijkbaar groter. Hoe kan men het gevaar van concentratiescholen afwenden?

Hoe realiseert men in Wemmel het door hen wenselijk geachte maximumpercentage, terwijl dit wettelijk niet kan? Komen de anderstalige leerlingen meestal uit Wemmel zelf of van elders, met name uit Brussel of uit andere gemeenten in Vlaanderen?

De heer Harald Willems, directeur Gemeentelijke Basisschool Wemmel: Dertig procent is de norm die werd gehanteerd vóór het GOK-decreet van kracht was. Het was en is de bedoeling de Nederlandstalige gemeenteschool aantrekkelijk te houden voor Nederlandstalige ouders en kinderen. Wij zijn daarom voorstander van een duidelijk en open beleid en hechten daarom veel belang aan de communica-

tie ten aanzien van de ouders over de manier waarop de taalproblemen in onze school worden aangepakt. Voor een basisschool verloopt het contact met de ouders iets gemakkelijker.

In Wemmel is er heel wat inwijking van Brusselse Franstaligen die de stadproblemen ontlopen. Dat zijn inwoners van de gemeente geworden en die kunnen wij dus doorverwijzen. Aan Franstaligen die van buiten Wemmel komen, kunnen wij de doorverwijzing alleen adviseren. Heel wat Franstalige kleuters, die wel naar de Nederlandstalige kleuterschool gaan omdat die op hetzelfde domein ligt als de Franstalige lagere school, stappen daarna sowieso over naar het Franstalig onderwijs. Het totale aantal doorverwijzingen voor kleuter en lager onderwijs samen bedraagt hooguit 15 tot 20 per jaar; de doorverwijzingen gebeuren meestal op het einde van het schooljaar. Op basis van wat de ouders zelf invulden bij hun inschrijving zit de school thans aan ongeveer 34 procent anderstaligen.

Het aandeel van de allochtonen is zeer laag en is bereid zich te integreren. NT4 bestaat bij ons niet. Niet meer dan een tiental kinderen op 226 in het lager onderwijs volgen islamitische godsdienstlessen. Het is een zuiver Nederlandstalig-Franstalig probleem. Ook het grote aantal taalgemengde gezinnen vergemakkelijkt onze zaak.

Wat het theoretische model betreft, dat blijft om wettelijke redenen theoretisch. We baseren ons op informatie bij de inschrijving.

Mevrouw An Michiels: Als u dan vaststelt dat het aantal Franstalige kandidaten toch zeer groot blijft, wat doet u dan?

De heer Harald Willems: We blijven testen, adviseren en eventueel doorverwijzen. Veel ouders aanvaarden dat advies ook. Inschrijvingen weigeren kunnen we echter niet.

De heer Bernard Carpriau: Voor diegenen die blijven, zijn de uren rand en taal zeer belangrijk en meer dan welkom. Als het aantal Franstaligen toeneemt, dan zijn meer uren rand en taal nodig.

De heer Harald Willems: Inderdaad, want we laten die leerlingen natuurlijk niet links liggen.

De heer Eddy Deknopper: Hoe groot het verschil met Brussel is, is voor ons thans niet belangrijk. Wij

bekijken de feitelijke situatie in onze scholen, leggen die naast studies en moeten daarbij concluderen dat wij wel verplicht zijn ons te vergelijken met Brussel. Daarom kijken wij naar wat men daar al bedacht heeft om de problemen aan te pakken.

In een rapport van de administratie Planning en Statistiek met als titel 'In- en uitwijking in de Vlaamse steden en gemeenten naar leeftijd en ruimtelijke structuur', staat dat Vilvoorde een migratiesaldo heeft van 9,4, waar dat voor Vlaanderen amper 1,2 is en voor Vlaams-Brabant 2,6. Het meest opvallende voor Vilvoorde is het positieve migratiesaldo voor de leeftijdscategorieën 18 tot 24 en 25 tot 34, met andere woorden veel jonge gezinnen, dus kinderen.

Professor Kesteloot zegt dat grote steden buiten hun grenzen groeien en stadsgewesten worden met een kernstad, een agglomeratie met een banlieu. In het Brusselse geval hoort zelfs een regionale stad als Aalst tot het leefcomplex en is Vilvoorde feitelijk al opgeslorpt door de stedelijke agglomeratie. Wetenschappers maken dus niet langer het onderscheid tussen die twee regio's. We hebben dezelfde problemen. Maar wij zien tegelijk dat er voor het Nederlandstalig onderwijs in Brussel een betere omkadering – meer lesuren per leerling – is onafhankelijk van het feit of het om een probleemleerling of een concentratieschool gaat. Daarbij zijn er nog specifieke ondersteunende instellingen zoals de VGC, waar de knowhow en het taalbeleid is ontwikkeld en wordt ondersteund. Wij zijn niet jaloers, maar hebben wel dezelfde problemen. Onze situatie is vergelijkbaar met die van Brussel. Bovendien kampen sommige delen van de Rand met een specifiek bijkomend probleem, namelijk de kansarmoede. Daarom vragen wij om structurele bijkomende middelen.

Ik pleit niet voor uniforme maatregelen voor alle scholen. Er moet rekening gehouden worden met de schoolpopulatie.

De heer Peter Bracaval: De creatie van een intern draagvlak heeft te maken met zoeken naar mensen met de juiste competenties. Er moet een middenkader worden gecreëerd. Daartoe zijn er nu niet voldoende middelen voorhanden.

We hebben nu twee of drie tweetalige leraars en een Turkse leraar metaalbewerking in onze school. We zijn al blij als we leraars vinden.

Waar halen wij de knowhow voor het taalbeleid? Ten eerste bij het reguliere GOK-steunpunt, voorheen het

NT2-steunpunt. Bovendien hebben we een begeleider voor een taalproject, die moet samenwerken met een begeleider van het vrije net. Ik ben niet op de hoogte van het bestaan van andere samenwerkingscircuits.

De heer Walter Hendrickx, coördinerend directeur Basisonderwijs Scholengemeenschap Vilvoorde-Machelen-Diegem: Ik zou vanuit het basisonderwijs de vraag over het draagvlak willen koppelen aan de vraag over het heterogeen werken. Er wordt zoveel mogelijk gewerkt met heterogene groepen, rekening houdend met de diversiteit van elke leerling. Ik verwijs in dit verband naar de piramide van Gaisler: men onthoudt tien procent van wat men hoort en negentig procent van wat men zegt. Dit is het basisprincipe in onze basisscholen. Leerlingen kunnen in kleine groepen zelf praten. Dit is de belangrijkste waarde van werken met heterogene groepen.

Dit kan gekoppeld worden aan het draagvlak van de leerkracht. In scholen met veel anderstaligen is het niet meer mogelijk om te werken met heterogene groepen, omdat het aantal Nederlandstaligen zo klein is. We weten hoe we moeten werken, namelijk met heterogene groepen, maar het zeer grote aantal anderstaligen maakt dat bijzonder moeilijk. Ik heb hiervoor zelf geen oplossing.

De heer Eddy Deknopper: De samenwerking met de lokale overheden verloopt niet moeizaam, maar het betreft telkens tijdelijke projecten. Dit is een gevolg van het feit dat de middelen beperkt zijn en er meestal een beroep dient te worden gedaan op vrijwilligers. Het is moeilijk om een structureel probleem aan te pakken op basis van vrijwilligheid. Er is nood aan structurele ondersteuning.

De heer Peter Bracaval: De tekst die u in dit verband hebt gekregen, werd in het verleden gebruikt als antwoord op de afbouw van het schoolondersteuningswerk binnen de SIF-projecten, om de aandacht van het beleid op dit probleem te vestigen.

De heer Eddy Deknopper: Er bestaan samenwerkingsverbanden. We worden ondersteund door de begeleiding. We kunnen ons in dit verband richten tot Brussel dat al een tijd met deze problematiek bezig is. Brussel werkt hiervoor met een aantal vrijgestelden. De situatie is echter niet helemaal vergelijkbaar, omdat er bijkomende zorgelementen bestaan in de Rand. We moeten daarom ook voor een stuk onze eigen weg zoeken.

De heer Peter Bracaval: Het sanctiebeleid moet worden gesitueerd in het kader van de globale aanpak

van de school. We streven in de eerste plaats naar een positieve aanpak. We hebben een jeugdbibliotheek, schoolkrant, toneel, fotoateliers enzovoort. Er zijn dus ruimschoots mogelijkheden voorhanden om met de diversiteit kennis te maken. Leerlingen die dan nog weigeren om zich in het Nederlands uit te drukken, krijgen een sanctie. Dat is jammer, maar het gaat niet anders.

Dat sterkere leerlingen niet onder de diversiteit lijden klopt enkel indien de groep werkelijk divers is. Een groep met enkel anderstaligen is geen heterogene groep. We moedigen heterogene werkvormen aan. We maken in dit verband zelf materiaal aan. Een en ander vergt een mentaliteitswijziging. Dit vraagt tijd. In sommige scholen is het aantal 'doelgroep leerlingen' zo groot dat ook deze manier van werken moeilijk wordt.

De heer Pol Wayenbergh: Wij zijn het gewend te werken met heterogene klassen, maar alles heeft een grens. Op den duur wordt het voor leerkrachten Frans bijzonder moeilijk om boeiend Franse les te geven aan zowel Franstalige leerlingen als aan leerlingen die nauwelijks Frans kennen. De enige oplossing lijkt te zijn om de leerlingen te verdelen in meer homogene groepen. Daartoe hebben we meer lesuren nodig.

Wat het sanctiebeleid betreft, als leerlingen bij ons weigeren Nederlands te spreken, dan moeten ze een Vlaams Filmpje lezen.

Mevrouw Barbara Vandewaetere: Ik heb ook intern kritiek gekregen op het feit dat ik de brief aan de ouders met de vaststelling dat de leerlingen niet aan hun Nederlands werken, in het Nederlands heb verstuurd. De meeste van deze ouders spreken geen Nederlands. Dat is echter een noodzakelijke eerste stap. Misschien vragen ze zich ook af wat ze onder tekenen.

In de brief wordt gemeld dat de leerlingen in januari opnieuw een kans krijgen. De test wordt dan opnieuw afgenomen van de probleemleerlingen. De ouders worden opnieuw uitgenodigd. Vanaf januari begint er een groot taalproject.

De heer Eddy Deknopper: We beschikken momenteel over weinig mogelijkheden om met ouders te communiceren over het belang van taal. Dit zou bij de inschrijving moeten kunnen gebeuren. Het huidige inschrijvingsbeleid laat dat echter niet toe. We moeten immers elke leerling die zich aanbiedt inschrijven.

In een latere fase is het vaak moeilijk om de ouders nog naar de school te krijgen, bijvoorbeeld in het kader van een oudercontact. Er bestaat een spanningsveld tussen de goedbedoelde aanpak van deze problematiek en het inschrijvingsbeleid. Een voorafgaand gesprek met de ouders waarbij op achterstanden en aarzelingen wordt gewezen, is op dit ogenblik niet mogelijk.

De heer Steven Vanackere: Een ouder moet het pedagogisch project onderschrijven van een school op het ogenblik van de inschrijving. Er bestaan dus wel degelijk bepaalde middelen om iets van de ouders te eisen.

De heer Eddy Deknopper: Dat is de theorie. Ouders die zich bij ons aanbieden begrijpen soms geen woord Nederlands. Toch wordt het schoolreglement en het onderwijsproject ondertekend. Het inschrijvingsbeleid laat niet toe dat we eisen dat de ouders voor een tolk zorgen. Vanaf de eerste graad wordt vanaf dit jaar gepolst naar de mogelijkheid om een vertrouwenspersoon te hebben die de taal van de ouders spreekt. Zo beschikken we over een klankbord van zodra er zich zorgproblemen zouden voordoen. Het is niet aangewezen om een kind in een probleemsituatie te laten tolken voor de ouders.

De huidige praktijk in het Vilvoordse is niet houdbaar.

De heer Jef d'Haenens: We zullen onderzoeken of er cijfers voorhanden zijn over de leerachterstanden in de verschillende scholen in de gemeenten Machelen, Vilvoorde en Grimbergen. Ik denk niet dat dergelijke cijfers beschikbaar zijn. Er zijn wel cijfers voor wat betreft de kansarmoede.

De heer Eddy Deknopper: Het is de eerste keer dat we in dit verband beschikken over objectieve cijfers. De GOK-deskundige heeft immers toegang tot de databanken van onder meer het departement Onderwijs. Dit soort cijfers is voor ons een stimulans om concrete dossiers op te stellen. We hopen dat deze cijfers ook het beleid zullen kunnen beïnvloeden. De problemen kunnen nu immers nauwkeurig worden geïdentificeerd. We vragen een selectieve ondersteuning op basis van deze gegevens.

De heer Jef d'Haenens: Het grote project waarover voortdurend wordt gesproken, is uiteraard een project in samenwerking met het gemeenschapsonderwijs in Vilvoorde.

De heer Eddy Deknopper: De problematiek is inderdaad gemeenschappelijk voor beide netten.

Een parlements lid merkte op dat uit de cijfers zou blijken dat de situatie niet in alle scholen even erg is. Dat klopt, maar er is een evolutie; langzamerhand krijgen alle scholen ermee te maken.

Hoe het mogelijk is dat de achterstand nog steeds bestaat op het niveau van het secundair onderwijs, kan gemakkelijk verklaard worden. De schoolse achterstand wordt opgebouwd in de lagere school, maar de leerlingen stromen gewoon door. Het lager onderwijs is immers bevorderend en niet sanctionerend.

In ASO-scholen zijn er vaak veel minder problemen. Ook in Brussel zijn er veel ASO-scholen met geen of weinig problemen. Deze scholen hebben wel de omkadering. Ook wij hebben deze omkadering nodig.

De heer Walter Hendrickx: Sinds twee jaar kunnen we leerlingen in de basisschool hun jaar laten overdoen. Daarvoor hadden de ouders het laatste woord. Dit geldt nog steeds voor de overgang van de derde kleuterklas naar de lagere school. De basisschool zou hierover moeten kunnen beslissen.

Het grootste probleem is de betrokkenheid van de ouders. We hebben nood aan sociale werkers die de brug naar de ouders kunnen leggen.

De anderstaligheid is bij ons sterk gekoppeld aan de GOK-indicatoren. Bij anderstaligen uit een niet-kansarm milieu, zijn de ouders nog wel te bereiken voor bijkomende lessen. Ook met de afkomst van de leerlingen moet rekening gehouden worden.

We zijn nog te weinig opgeleid om de taalvaardigheid te verbeteren. Ook op dat vlak is er meer ondersteuning nodig.

De heer Eddy Deknopper: Het is bijzonder pijnlijk om vast te stellen dat scholen die de problemen zien en er iets aan willen doen, moeten vaststellen dat leerlingen worden weggetrokken vanwege de problematiek. Anderzijds zorgen scholen die de problemen niet zien voor een onzichtbare inschrijvingsdrempel.

Daardoor wordt het probleem van de concentratie nog groter. Scholen die iets aan de problemen willen doen moeten worden beschermd. Dit is momenteel niet het geval.

De verslaggever,

De voorzitter,

Luk

Gerda

VAN NIEUWENHUYSEN VAN STEENBERGE

BIJLAGE
Tabellen gehanteerd door KOV-SO

**AANTAL LEERLINGEN EERSTE JAAR SECUNDAIR DIE EEN ANDERE TAAL
DAN HET NEDERLANDS THUIS GEBRUIKEN SCHOOLJAAR 2003-2004**

KA Vilvoorde	36/127 lln.	=	18,5 %	1A
KTA Vilvoorde		=	41,6 %	1A
		=	73,3 %	1B
BuSO De Vest observatiejaar		=	33 %	
Virgo Fidelis	38/241 lln	=	16 %	1A
	13/39 lln	=	33 %	1B

**AANTAL LEERLINGEN EERSTE JAAR SECUNDAIR DIE EEN ANDERE TAAL
DAN HET NEDERLANDS THUIS GEBRUIKEN SCHOOLJAAR 2004-2005**

KA Vilvoorde	22/123 lln.	=	18 %	1A
KTA Vilvoorde	49/128 lln	=	41,5 %	1A
	16/21 lln	=	76 %	1B
BuSO De Vest		=	33 %	observatiejaar
Virgo Fidelis	69/248 lln	=	28 %	1A
	19/38 lln	=	50 %	1B
KITO	onthaalklas van 25 lln			

Input - voorschoolse informatie - vergelijking Vlaanderen - LOP

- o Uit de statistieken van de Provincie Vlaams-Brabant blijkt dat in 2002 van de 411 kinderen geboren in Vilvoorde, 14 kinderen of 3,4% geboren worden in een kansarm gezin. Voor Machelen is dat op 123 geboorten 6 kinderen of 4,9%.
Voor Grimbergen zijn dat 3 kinderen of 0,9% op 340 geboorten.

KINDEREN GEBOREN IN EEN KANSARM GEZIN 2002 - PROVINCIE VLAAMS BRABANT			
Gemeente	Geboorten 2002	Kinderen geboren in een kansarm gezin 2002	%
GRIMBERGEN	340	3	0,9
MACHELEN	123	8	4,9
VILVOORDE	411	14	3,4

- o Vooral voor Vilvoorde zijn deze cijfers zeer positief

In vergelijking met de provincie Vlaams-Brabant en het arrondissement Halle-Vilvoorde scoort Vilvoorde hoger op 9 van de 10 criteria. Enkel met betrekking tot het criterium WIGW's t.o.v. het aantal inwoners blijkt Vilvoorde lager te scoren dan de provincie, maar hoger dan het arrondissement.

Op de criteria 'kinderen geboren in kansarme gezinnen', 'SIF-vreemdelingen' en 'sociale huurappartementen' scoort Vilvoorde

Op basis van de data van Kind en Gezin van 1996-1997, werden in Vilvoorde gemiddeld 70 kinderen geboren in een kansarm gezin.(= 9,03 %)

Volgens Kind en Gezin werden in 1997, 407 kinderen in Vilvoorde geboren, waarvan 56 in een kansarm gezin. (13,7 %)

Uit cijfers van de coördinatie kinderopvang van de Stad blijkt dat in 2000 412 Vilvoordse kinderen geboren werden, waarvan 48 in een kansarm gezin (11,7 %).

Schoolse vertraging 02-03 vergelijking Vlaanderen - LOP

leerjaar	% Vlaanderen	% LOP
1ste leerjaar	20%	32%
2de leerjaar	24%	36%
3de leerjaar	28%	40%
4de leerjaar	31%	42%
5de leerjaar	36%	50%
6de leerjaar	37%	47%

